

ELEMENTE DE INTERDISCIPLINARITATE ÎN STUDIUL REGIONAL AL ȚĂRII VRANCEI

Alexandru MUREȘAN

Babeș-Bolyai University, Faculty of Geography, 5 – 7 Clinicilor St,
400006 Cluj-Napoca, Romania

ABSTRACT. – *Elements of interdisciplinarity in the regional study of the Vrancea Land. Pointing out specific elements of a land type region in Romania within a study of regional geography is a vast work. These regions being so complex, both regarding the component elements, as well as the processes and phenomena that are to be found at regional level, studying them means using interdisciplinary methods, or methods that are specific to other fields of research. This work has as purpose highlighting the connections that the regional geography has with other sciences and the way it can be influenced by those.*

Keywords: regional geography, interdisciplinary study.

Geografia regională studiază aspectele fizico-geografice, socio-demografice, culturale și economice ale unui anumit teritoriu din suprafața terestră și modul în care societatea umană îl pune în valoare prin adaptarea la condițiile sale specifice, exploatarea resurselor, amenajarea teritorială și optimizarea funcțională a elementelor sale componente. Ea devine astfel „o știință de sinteză, aflată la antipodul Geografiei, dar identificându-se, pe spații delimitate după criterii proprii, cu întregul ei domeniu de studiu ... o știință a spațiului geografic concret delimitat, cu întregul lui ansamblu de fenomene și procese”¹.

La baza oricărui studiu geografic se află postulatul că „există raporturi numeroase și complexe”² între toate componentele unei regiuni, fie că este vorba despre cele aparținând mediului geografic, fie datorate acțiunii omului, văzută nu doar punctual în timp, ci ca durată. Decelarea elementelor

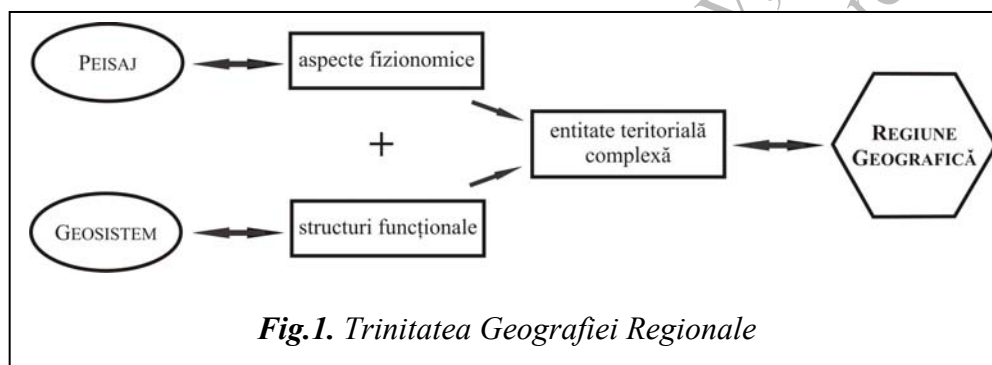
---

¹ Cocean P., 2010, *Geografie regională*, p.40

² Marconis R., 2000, *Introduction à la géographie*, p.83

de unicitate în cadrul unei regiuni, observarea *regulilor* de repetare a anumitor fenomene și postularea *legităților* care le guvernează nu este posibilă decât apelând la interdisciplinaritate.

În viziunea lui P. Cocean Geografia regională, ca și știință, are la bază trei concepte fundamentale: peisajul (care include potențialul ecologic, biologic și antropic), geosistemul (ca structură funcțională a elementelor peisagistice) și regiunea geografică. Aceasta este o entitate de maximă complexitate teritorială, care asociază din punct de vedere funcțional o întreagă varietate de peisaje și geosisteme.

Fig.1. Trinitatea Geografiei Regionale

1. Geografie regională – Științele naturii

Prin definiție, geografia este știința Pământului, iar geografia regională are scopul de a clarifica toate aspectele legate de elementele fizico-geografice care compun o anumită regiune. Și în cazul studiului regional al Țării Vrancei vom face apel la întreg arsenalul științelor naturii, chiar dacă uneori este vorba despre „științe *dure*, complexe, diferențiate, în continuă remodelare”³ Parafrazând aceiași autori putem afirma că un studiu de geografie regională imprimă valoare socială unor elemente naturale, astfel regiunea studiată primind „valoare socială adăugată”⁴.

Pentru evoluția reliefului regiunii analizate trebuie obligatoriu avută în vedere geologia regiunii și procesele geomorfologice care l-au generat. Elementele climatice și hidrice și-au pus amprenta în dezvoltarea formațiunilor bio-pedogeografice, iar societatea umană și-a modificat mereu

³ Bertrand C., Bertrand G., 1992, *La Géographie et les sciences de la nature*, p.110

⁴ Idem.

mediul de viață, astfel încât acum o dezvoltare durabilă a regiunii nu se poate face decât respectând principiile ecologiei. Meritul geografiei regionale este acela de a se constitui într-o interfață între toată această varietate de posibile abordări ale elementelor fizico-geografice ale unei regiuni și antropizarea teritoriului analizat.

2. Geografie regională – Cartografie și Geoinformatică

Reprezentarea oicumenei sub formă grafică s-a făcut odată cu începuturile antice ale Geografiei. În evoluția sa milenară, harta s-a metamorfozat dintr-un obiect artizanal într-un veritabil instrument geografic, nu doar de ilustrare a realității teritoriale, ci și de analiză elementelor geografice. Reprezentările din ce în ce mai detaliate ale suprafeței terestre, bazate pe măsurători topografice de detaliu au permis identificarea în cadrul hărților a unor mici-elemente din teren. A urmat apoi o perioadă de dezvoltare explozivă a cartografiei digitale, odată cu apariția Sistemelor Informatice Geografice, a imaginilor satelitare, a datelor de teledetecție și poziționare globală (GPS), reprezentările cartografice actuale fiind capabile să înmagazineze un volum imens de informație, sub forma diverselor tipuri de baze de date.

Prin evoluția lor, hărțile digitale pot să fie, în același timp, instrument de studiu și produs final al studiilor regionale de geografie. Răspândirea în suprafață a unui sau mai multor elemente poate, prin reprezentare cartografică adecvată, să constituie un punct de plecare pentru o analiză regională pertinentă, la fel cum concluziile studiilor de geografie regională devin mai ușor comprehensibile odată reprezentate cartografic.

3. Geografie regională – Economie

Legăturile dintre cele două științe au fost aproape inexistente până în secolul XIX, când apare *Der Isolierte Staat in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie* a lui J.H. von Thünen, unde autorul propune un model simplificat de dezvoltare regională pe baza teoriei localizării agricole, într-un spațiu omogen, dispus sub formă de zone agricole concentrice. Dezvoltarea sectorului economic secundar a generat alte studii de geografie economică, dintre care menționăm *Theory of the Location of Industries* a lui A Weber.

Geografiei regionale îi revine acum rolul de a explica – și nu doar de a inventaria – fenomenele economice care se manifestă într-un anumit teritoriu, prin conceptualizare și teoretizare. Ea trebuie să includă în calcul și factorii de natură socială și comportamentală, cu rol major în desfășurarea activităților economice regionale. Iar în cazul nostru, tipul de proprietate devălmașă a avut un rol major în individualizarea unității regionale analizate, deoarece a generat un anumit model de utilizare a terenurilor, de amplasare a locuințelor etc.

4. Geografia regională – Statistica

Legăturile dintre cele două științe se întorc în timp până la primele recensăminte, la crearea primelor clase de obiecte sau fenomene geografice și la primele interpretări ale frecvențelor de producere a unor fenomene.

Prelucrarea datelor statistice folosind tehnologiile GIS sau softuri alte specializate permite o analiză regională mult mai pertinentă. Pot fi indicate astfel anumite tendințe moduri de manifestare a unor fenomene sau se poate măsura în manieră sintetică gradul de omogenitate al răspândirii spațiale a unor elemente prin crearea unor indicatori de dispersie sau de concentrare. Se pot realiza matrici spațiale, corelări între diverse componente ale realității geografice sau analize spațiale complexe.

5. Geografie regională – Istorie și Arheologie

Chiar dacă scara temporală este diferită, continuitatea în timp a fenomenelor geografice este indiscutabilă. „Geografia s-a afirmat ca o disciplină a prezentului și a terenului, apropiată de științele naturale și preocupată de aspectele practice, cum ar fi cele de amenajare”⁵ teritorială. Dar „pentru a fi comprehensivă și explicativă, geografia umană nu poate să ia în considerație doar starea actuală a lucrurilor. Trebuie avută în vedere evoluția faptelor, reînțoarcerea în trecut”⁶, adică tocmai folosirea informațiilor istorice. Cristalizarea stării actuale de fapt a Țării Vrancei a fost un proces temporal de durată, care a debutat încă din neolitic, fapt demonstrat de descoperirile arheologice din regiune.

---

⁵ Ozouf-Marignier Marie-Vic, 1992, *Géographie et histoire*, p.100

⁶ Demangeon A., 1942, *Une définition de la géographie humaine*, p.33

6. Geografie regională – Sociologie

Sociologii încearcă să explice tipurile de relații sociale, ideologiile, modul de viață al unei comunități. Pentru a înțelege modul în care societatea umană interacționează cu mediul ei de viață, geografi studiază numărul și densitatea populației, structura populației, ocupațiile principale, dotările tehnologice.

Studierea Țării Vrancei impune și înțelegerea aspectelor legate de reprezentările pe care vrâncenii și le-au făcut cu privire la ansamblul teritorial pe care l-au ocupat de-a lungul timpului. Este vorba despre sursele de hrană, de energie și de materii prime, adăpostul oferit de cadrul natural, dar și restrictivitatea relațiilor cu populațiile învecinate.

Formele de *conștiință colectivă*⁷ au în general o bază teritorială bine delimitată și depind de gradul în care societatea este deschisă schimburilor de informație cu regiunile învecinate. Dacă din punct de vedere sociologic sunt avute în vedere entitățile sociale, cum este cazul *obștilor* în regiunea analizată de noi, din punct de vedere geografic trebuie analizat modul în care spațiul este valorizat de către structurile sociale care îl ocupă.

7. Geografie regională – Psihologie

„Perceperea, trăirea și imaginarea spațiului geografic sunt extrem de intense și reprezintă mijloacele delimitării sale în raport cu alte spații.”⁸ Spațiul geografic pe care o persoană sau o comunitate și-l identifică și și-l asumă prin percepție, trăire și imagine primește trăsături de *spațiu mental*. Pentru a pute fi inclus în scara proprie de valori a gândirii umane, un anumit teritoriu trebuie să îndeplinească câteva condiții. În cazul Țării Vrancei un loc trebuie să posede o identitate, respectiv să fie ușor identificabil atât de către vrânceni, cât și de către populația din afara regiunii. De asemenea, cu cât un loc este mai cunoscut, mai accesat, mai frecventat, cu atât el intră mai ușor în conștiința colectivă. Și nu în ultimul rând, cu cât transformările aduse de către populația vrânceană unui anumit loc sunt mai evidente, cu atât locul respectiv devine parte integrantă a sistemului teritorial regional vrâncean.

⁷ Claval P., 1992, *Géographie et sociologie*, p.89

⁸ Cocean P., 2010, *Geografie regională*, p.64

Conștiința proprietății obștești și individuale asupra pământului „face parte intrinsecă din rațiunea de a fi a individului”, spațiul mental vrâncean reprezentând „suportul material și emoțional al tuturor acțiunilor și reacțiilor sale”.⁹

Tot din perspectiva asumării psihologice a spațiului de către individul uman școala franceză de geografie introduce conceptele de spațiu perceput și spațiu trăit.

Spațiul perceput (*l'espace perçu*) reprezintă modul în care un loc este inclus în conștiința individuală sau colectivă, la nivel rațional sau senzorial. Extinderea sa depinde de nivelul cultural al individului sau colectivității. Spațiul trăit (*l'espace vécu*) reprezintă adjudecarea integrală și definitivă a teritoriului de către individ sau colectivitate, factorul psihologic căpătând astfel o valoare sporită. „Omul nu este un obiect neutru în interiorul regiunii ... el receptează în mod inegal spațiul care-l înconjoară, emite judecăți asupra locurilor, este reținut sau atras, în mod conștient sau inconștient”.¹⁰

De asemenea, realitatea temporală este percepută în mod diferit la nivel individual sau al colectivităților. Unele fenomene geografice, deși au o durată temporală redusă sunt resimțite la nivel psihologic mult mai mult timp (cum este cazul seismelor). Pe de altă parte, modernizarea DN2D și DJ205D face ca timpul de deplasare între localitățile aflate la extremitățile regiunii să se comprime, chiar dacă aceste drumuri nu sunt directe, ci urmează sinuozitățile văilor Putnei, respectiv Zăbalei.

8. Geografie regională – Literatură, Etnografie și Semiotică

Încă din antichitate multe dintre operele literare au inclus descrieri de locuri și fenomene naturale, care au dus la dezvoltarea Geografiei ca știință. Perioada marilor descoperiri geografice reprezintă apogeul interrelaționării între Literatură și Geografia regională, în care noile teritorii descoperite au fost descrise amănunțit în jurnale de călătorie.

O abordare inedită felului în care realitatea geografică se reflectă în literatură îi aparține lui A. Ferré¹¹. Acesta a analizat felul în care se reflectă în opera lui Marcel Proust amplasarea gărilor de cale ferată în regiunea

---

⁹ Cocean P., 2010, *Geografie regională*, p.64

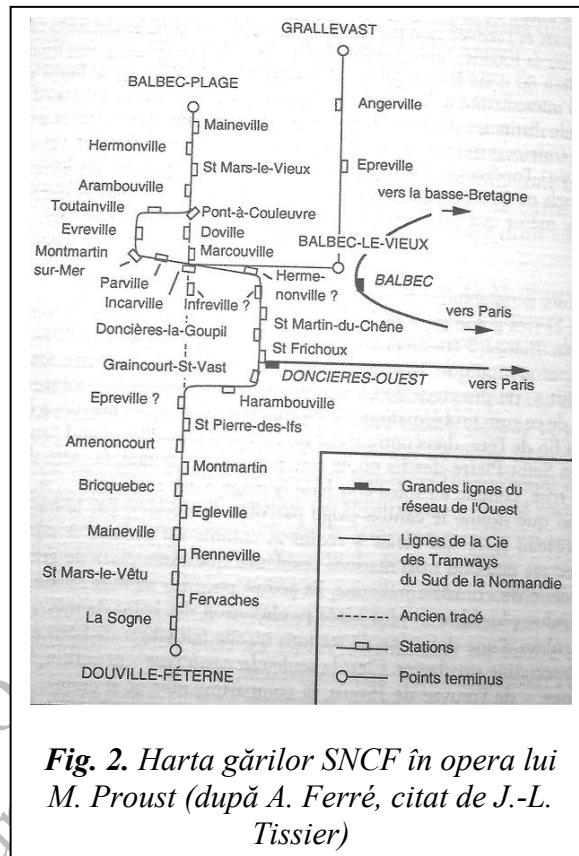
¹⁰ Frémont A., 1976, *La Région, espace vécu*, p.13

¹¹ Citat de Tissier J.-L., 1992, *Géographie et littérature*, p.246

Balbec, nu din perspectiva localizării lor spațiale, ci din cea a interrelaționării dintre ele. (vezi figura alăturată.)

Procesul de formare a populației vrâncene, cu obiceiuri și cultură specifică, și-a pus amprenta în transformarea mediului fizico-geografic prin practicarea unor activități specifice. Inițial a fost vorba despre obținerea terenurilor pentru formarea de noi așezări, dar și de includerea în circuitul agricol a unor importante suprafețe forestiere. Modificări majore ale peisajului s-au făcut prin realizarea infrastructurii rutiere și mai ales prin exploatarea masivă a resurselor forestiere.

Reprezentarea realității geografice prin semne convenționale s-a făcut odată cu realizarea primelor hărți. R. Brunet (1990) introduce teoria choremelor, bazată pe un inventar de unități elementare (4 forme și 7 semne, care formează 28 choreme), a căror combinare permite re-construcția elementelor concrete sub forma unor modele spațiale. Choremele reușesc astfel să devină instrumente practice în planificarea teritorială. „Ele se constituie într-o matrice, sistemic conturată, a prezentului și a devenirii unui spațiu geografic reliefând liniile de forță, orientarea vectorilor și consecințele acțiunii lor în planul infrastructurilor, economiei sau environmentului.”¹²

Fig. 2. Harta gărilor SNCF în opera lui M. Proust (după A. Ferré, citat de J.-L. Tissier)

¹² Cocean P., 2010, *Geografie regională*, p.173

BIBLIOGRAFIE

- BERTRAND, C., BERTRAND, G. (1992), *La Géographie et les sciences de la nature*, în *Encyclopédie de Géographie*, Editura Economica, Paris.
- CLAVAL, P. (1992), *Géographie et sociologie*, în *Encyclopédie de Géographie*, Editura Economica, Paris.
- COCEAN, P. (2010), *Geografie regională*, Ediția a III-a, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- DEMANGEON, A. (1942), *Une définition de la géographie humaine*, în *Problèmes de géographie humaine*, Editions Colin, Paris.
- FRÉMONT, A. (1976), *La Région, espace vécu*, Presses Universitaires de France, Paris.
- MARCONIS, R. (2000), *Introduction à la géographie*, Ediția a 2-a, Armand Colin, Paris.
- OZOUF-MARIGNIER, MARIE-VIC (1992), *Géographie et histoire*, în *Encyclopédie de Géographie*, Editura Economica, Paris.
- TISSIER, J.-L. (1992), *Géographie et littérature*, în *Encyclopédie de Géographie*, Editura Economica, Paris.

ACKNOWLEDGEMENT

The author wish to thank for the financial support provided from programs co-financed by The SECTORAL OPERATIONAL PROGRAMME HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT, Contract POSDRU 6/1.5/S/3 – „Doctoral studies: through science towards society”.